

Nordisk Folkrikisdag 2016

Fredlig konfliktlösning

En rad olika organisationer i de nordiska länderna arrangerar årligen Nordisk Folkrikisdag. Under första veckan i augusti genomfördes den tjugofemte i ordningen.

Denna gång var det föreningen Fritt Norden Sverige som stod som arrangör och platsen var Nordens folkhögskola Biskops-Arnö några mil söder om Uppsala. Temat för hela arrangemanget var "Fredlig konfliktlösning, en bristvara i dagens värld. Kan Norden visa vägen? Svaret är ett tveklöst "ja", vilket sammanfattar det som föreläsarna och deltagarna gav uttryck för.

Men det ligger stora utmaningar i detta enkla svar på frågan. Flera av föreläsarna tog bland annat upp förhållandet att Danmark, Island, Norge, Sverige och Finland "glidit isär" under de senaste decennierna, bland annat genom att några av länderna är medlemmar i EU och andra är medlemmar i NATO.

Kalla kriget på nytt

Den första föreläsaren var den dansk-svenska fredsforskaren, författaren och konstfotografen Jan Öberg. Han gav oss en sammanfattande bild av det beklagliga tillståndet i världen. Det kalla kriget som symboliskt resulterade i Berlinmurens fall 1989, men som nu återuppstått i nya former genom NATO:s utvidgning och

upprustning, vilket helt följdriktigt gett en grund för upprustning i Ryssland och ett ryskt återtagande av Krimhalvön.

Jan gav också intressanta inblickar i de svenska politiska turerna när det gäller fördelning av skattepengar till fredsarbete och forskningsinstitutioner om freds- och framtidsforskning. Han berättade bland annat om turerna kring nerläggning av fredsforskningsinstitutet vid Lunds universitet, där han var verksam under 1983-1989.

Under den första dagen föreläste också Marika Fahlén om hållbar fred med kvinnors deltagande. Marika är före detta diplomat/ambassadör med mångårig FN-erfarenhet. Hon berättade också om sitt arbete inom olika FN-organ och andra organ med förhandlingar och diplomati i olika konflikter i Afrika, främst på Afrika horn.

Hennes morfar var utrikesminister i den norska regeringen under andra världskriget. Marika gav oss en kort men spännande berättelse om hur hennes morfar och mamma ordnade så att det norska guldet i riksbanken fördes över till England.

Före den första dagens slut fick vi också en föreläsning av Paul Beijer, anställd vid svenska utrikesdepartementet inom avdelningen för nedrustning och ickespridning av kärnvapen. Rubriken för hans föreläsning var "Den internationella vapenhandeln ökar. Vad kan FN göra för att minska omfattningen?" Paul gav oss en förfärande bild av världens vapenarsenaler och vapenhandel från Kuwaitkriget 1990 och framåt. Det skapades ett vapenregister 1991 med syfte att inom FN ge en bild av omfattningen av världens vapenhandel, både den legala och den illegala. År 1997 kom det ett förbud mot personminor som de flesta stater i världen undertecknade, dock inte Ryssland, USA och Finland. År 2008 fick man till stånd ett förbud mot klusterbomber. Sverige ville i det längsta säga nej till förbudet beroende på sin stora export av dessa vapen, men fick ge med sig.

Tisdagen började med att Majken Jul Sørensen från Danmark talade om "Det hänger inte ihop – krigsförberedelse och vårt ansvar för att ta emot flyktingar". Hon hade, som de flesta föreläsare under hela denna vecka, mänskliga rättigheter som utgångspunkt. Men, menade hon, vi har också plikter att förhålla oss till. Hon fortsatte med att förklara ordet "Ubuntu",

som kommer från ett afrikanskt språk. Det kan översättas till att "Människor är människor genom andra människor". Så sant som det är sagt. Vi kan inte leva ensamma.

Föreläsningarna fortsatte sedan med Brita Bastogi från Danmark, deltagare i Russeltribunalerna, som informerade om Israel/Palestina-konflikten. Hon ställde den inte enkla frågan "Är det möjligt att lösa Palestina-konflikten". Hennes eget svar var ett blankt "nej". Det beror på, menade hon, att USA vill fortsätta vara världens supermakt, på arabländernas olja och på att internationell rätt är proisraelisk. Brita gav oss många intressanta upplysningar om händelser i samband med alla de gränsjusteringar som gjorts efter 1946.

Efter ett lunchuppehåll fick vi lyssna till Karin Utas Carlsson, nyligen pensionerad barn- och skolläkare från Sverige som talade om "Fredlig konfliktlösning, en samhällsangelägenhet lokalt och regionalt". Den röda tråden genom hennes information var en jämförelse mellan dagens "maktparadigm" och ett framtida tänkbart "samarbetsparadigm". Det gäller att ge säkerhet-trygghet, samtala med varandra utan hot om våld, se gemensamma problem och undvika att skapa fiendebilder.

Före kvällen fick vi också

lyssna till den isländske författaren Einar Mar Gudmundsson. Han talade om "Islands roll i den nordiska familjen". Han började med en kort sammanfattning om hur haven har sammanbundet de nordiska öarna och de skandinaviska fastlanderna. Einar illustrerade allt detta med läsning ur en av sina poesiböcker och med korta berättelser hämtade från bland annat den isländske författaren och nobelpristagaren Halldur Laxness. Vi fick också en spännande och intressant berättelse om den isländska självständighetskampen och om "NATO-katastrofen och det odugliga isländska styret".

Onsdag förmiddag började med en del tekniska problem. Men vi fick också sång av Trine Eklund och lite gitarrspel av Roland von Malmborg.

Trine från den norska föreningen Bestemødrar for fred, föreläste under rubriken "Feministiskt alternativ utrikespolitik". Trine berättade om Hardangerakademiet, som förut hette Nordiska Fredsakademien. Ett arbete inom Hardangerakademiet har varit att medverka till idéer om att inom den norska regeringen skapa ett Fredsministerium. Men det är en lång väg att gå.

Kvinnors deltagande

Elisabeth Kristiansen, representant för IKFF, talade sedan om

Brita Bastogi (D), Lissie Thording (D), Roland von Malmborg (S) och Gerd Marit Sandvik (N) i intensivt samtal under grupparbete på temat Kvinnor och ickevåldskultur.

ning – en bristvara

Foto: Siri Lill Thowseen

Karin Utas Carlsson (S).

Foto: My Leffler

Den isländska författaren Einar Martin Gudmundsson och Gunilla Winberg, arrangör.

Foto: My Leffler

Jan Öberg, fredsforskare, TFF, Lund.

Nordisk Folkrikisdag genom åren

- 1990 Vega (N)
- 1991 Sogndal (N)
- 1992 Kungälv (S)
- 1993 Bornholm (DK)
- 1994 Houtskär (Fi)
- 1997 almar (S)
- 1999 Lindsberg (S), Barsebäck
- 2000 Ydby (DK)
- 2001 Göteborg (S) + utställning
- 2003 Lillehammer (N)
- 2004 Grästorp (S)
- 2005 København (DK)
- 2006 Reykjavik (Is)
- 2007 Helsingfors (Fi)
- 2008 Bergen (N)
- 2009 Ydby, Thy (DK)
- 2010 Åland
- 2011 Tórshavn (FÖ)
- 2012 Jondal, Hardanger (N)
- 2013 Morkulien (S)
- 2014 Köpenhamn
- 2015 Vega
- 2016 Biskops Arnö

”Kvinnor och ickevåldskultur”. Hon betonade kvinnors kamp och kvinnors skyldigheter att aktivt ta del i samhällsutvecklingen. Hon inledde med att tala om att Norge genom sitt medlemskap i NATO och aktiva insatser bland annat i Irak-kriget varit med om att skapa de stridigheter som idag finns mellan arabländerna och Väst. Hon gav flera exempel på detta. Tänk så annorlunda världen kunde sett ut om kvinnor generellt varit mera involverade!

Efter lunch talade också Shoaib Suiltan från Norge om ”Invandring, integrering och fredsarbete i Norden”. Han är vice ordförande i norska Nej till EU. Han gav oss en historisk återblick om äldre tiders utvandringar och invandringar i de nordiska länderna. Det finns stora likheter, men också skillnader, mellan de olika länderna.

Föreläsningarna under veck-

ans tredje dag avslutades sedan av Kajsa Sörman från Svenska Freds- och skiljedomsföreningen. Grunden inom föreningen är att verka för diplomatiska lösningar och att alla tvister måste kunna lösas genom förhandlingar och i sista hand genom en skiljedom inom en internationellt erkänd domstol. Som alla av oss vet har Sverige en mycket stor krigsmaterielproduktion. Räknat per capita, alltså i förhållande till Sveriges befolkningsmängd, ligger Sveriges vapenexport bland ”topp 5 i världen. År 2010 dessvärre allra högst upp. Kajsa redogjorde för en del turer kring det faktum att vapenexport även sker till länder som inte är demokratier eller som är kända för att grovt kränka mänskliga rättigheter.

Svärd till plogbillar

På torsdagen hörde vi först Tarja Cronberg, tidigare minister i den

finländska regeringen och EU-parlamentariker, som berättade att hon medverkade i Nordisk Folkrikisdag redan på Vega 1990. Hon har bland annat på SIPRI sysslat med utredningar om hur vapenindustrin ska kunna ställas om till nyttig, fredlig produktion – ”att smida om svärd till plogar”.

Efter Tarja fick vi sedan höra Elisabeth Naucélér, tidigare riksdagsledamot för Åland i det finska parlamentet, tala om ”Fredliga gränsjusteringar, autonomi i Europa”. Elisabeth gav oss värdefull och spännande information om grunderna för det åländska självstyret. Hon talade också om att det finns många olika tolkningar av orden självstyre liksom autonomi och gav flera exempel.

Efter lunch denna torsdag var det då dags för ett avslut på folkrikisdagen 2016, tack till alla berörda och utvärdering-

ar. Alla deltagarna var mycket nöjda med arrangemanget och innehållet av årets Folkrikisdag. Många har också fått fördjupade insikter om tillståndet i världen och det nödvändiga i att var och en av oss försöker göra vårt bästa för att ändra förhållandena till det bättre.

Pelle Klasson, svensk deltagare

Foto: My Leffler

Elisabeth Naucélér, Åland.

Foto: Siri Lill Thowseen

Jesper Morville (D), ledare för foreningen Fritt Norden Danmark, och Brita Bastogi (D).

Foto: Siri Lill Thowseen

Foto: Inger Holmlund

Inger Holmlund, till höger, lanserade Säkerhetsnålen, en symbol för en säkrare värld utan vapen.

Foto: Britt-Louise Wibeberg

Tarja Cronberg (F) berättade om planerna på omtämlning av vapenproduktion till nyttig fredlig produktion.

Foto: Siri Lill Thowseen